

فی ۶ ذی القعدہ سنہ ۳۲۶ و فی ۱۷ تشرین ثانی سنہ ۳۲۴

جمعیت علمیہ اسلامیہ ناک ناشر افکاریدر

مدیر مسئول

سر محرر

صاحب امتیاز

محمد فطین

فاتح مجیز درس عام لرنڈن

فاتح مجیز درس عام لرنڈن

مصطفیٰ صبری

شہری احمد افندی

مندرجات

اجتماعیات	علوم اسلامیہ حمدی
اسلام قادیانری ومودہ حاجہ فاطمہ سرغوبہ	ترقی خلیل ادیب
سیاسیات	انسانلرک بر قانونہ احتیاجی محمد عاطف
شرق بحران و اسباب حقیقیہ سی	عروہ الوثقی محمد علی
زبدہ سیاسیات	برمکتوب قرہ حصارہ فتیسی مصطفیٰ حاصم
قرہ امتحانلری جداولی	ادبیات
جوابلر	مدرسہ «شہر» ع . عاطف
سؤالار	

نسخہ سی ۵۰ پارہ در

ابونہ اجرتی

ولایات ایچون

۸۵ غروش

۴۵ »

ممالک اجنبیہ ایچون

۱۸ فرانکی

۹۰۵ »

استانبول ایچون

برسنہ لک ۷۵ غروش

۴۰ »

درج ایدلیان اوراق اعادہ اولنماز

قادرلر مرزہ :

اکثر مقالانہ آیات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلش بولندینی نظر اعتبارہ آلہ ترقی رعایتسزاسکندہ بولنلماسی

رجا اولنور .

دینی ، ادبی ، سیاسی ، فنی بازار ایتسی کونلری نشر اولنور هفته لک غزته در

علوم اسلامیہ

(مابعد)

بورایه قدر سرد ایتدیگمز مباحث علوم اسلامیہ نیک مأخذ و مقصدی حقنده بر فکر مجمل حاصل ایده بیلمک ایچون بسط ایدیش ایدی . شمدی مقصده شروع ایده لم . مأخذی کتاب کائنات ایله کتاب خطاب اولان علوم اسلامیہ نیک شعبات شتایی بر مقصده ، سعادت انسانیه مقصندنه اشتراک ایدر که دین حقه فایده حکمتی دخی بوندن عبارتدر .

معلوم اولی انهمی اولدینی اوزره سعادت هر انسانک اقصای آمالیدر . فقط سعادت بر مفهوم کلی ، بر معنای شاملدر . طرفه العین ده کلوب کنن بر صفای روحانی

و یا جسمانی به اطلاق اولنه بیلدیکی کی نامتناهی بر نعمت ابدیه یه صادق اولور . سعادت فانیه ، سعادت ابدیه دیه یاد اولور .

بعض انسانلر سعادت ابدیه یی دوشونه مدکرندن سعادت فانییه ایخص مقاصد طامیشلر . بعضلری ایسه سعادت ابدیه یی ایجق نوع انسانیه منحصر ظن ایدر که افرادک ابدی بر سعادت نائل اوله بیله جکئی اعتقاد ایده ممشلردر .

اولنیکلره کوره سعادت انسانیه بر انسانک مدت عمرنده نائل اوله بیله جکی نم دنیوی دن بشقه برشی اولمیوب بوکا نظراً انسانلرک ککندیلرندن صوکره یه قالدیجق آثار خیریه به جالشملری عادتاً عبث اولمی لازم کلیر . بر قوم ، بر ملت بلکه جمیث بشریه نیک شخص معنوی لری ده بوکا قیاس ایدلسون .

جریایله ممکن بر کیفیت اولدیفندن سعادت دنیویه - ولو مقصود بالغیر اولسون - مقاصد دینیّه عدداته کیرمش و سعادت ابدیه حوائج اصلیه انسانیه ایله تمثلی ایدیلیرسه سعادت دنیویه استحصال حوائج ایچون مدار بکانه اولدیفندن دولای سودیکمز پاره منابه سنده بولمشدر .

دین اسلامک غایه سی سعادت دارین اولجه علوم اسلامیّه مک موضوع و غایتده منسوب الیهی ایله متناسب اوله جفتدن علوم اسلامیّه بحارای طبعیه سیله بر منصبه دوکلمشدرکه (علم فقه) اسم شریفی ایله یاد اولمقده بولنش و بوسبیلله (من یرالله به خیراً یفقه فی الدین) شرف وارد اولمشدر .

« فقه » امام اعظم و هام افیمز حضرت تریزیک لسان حقیقت بیان طایلرندن « معرفه النفس مالها وما علیها » جمله سیله تعریف بیورلشددر .

یعنی ؛ نفس انسانیک کندیسه نافع و یا مضر اولان شیرلی ، سعادت حقیقیه سی اسبابی تمایله بیلمسی و یا بیله بیلمسی و یا بیله بیلمسی ایچون موضوع اولان قواعد کایه سی دیکمدرکه اولای اوج قسمه آیریلیر .

۱ - علم و اعتقادده عائد اولان شیرلدرکه بوقسمنه فقه اکبر ، علم عقائد ، علم توحید ، علم کلام تسمیه اولنورده .
۲ - اعمال و افعالده عائد اولان قسمیدرکه بوکاده ساده جه « فقه » نامی ویریلیر .

۳ - اخلاق و وجدانیات عائد اولان قسمیدرکه بوکاده علم تصوف تعبیر اولنورده .

عالم انسانک بالجمله افعال و حرکاتی ، افکار و آماللی بر مرکز اصلی ، بر هدف حقیقیه بر ربط و دائماً بر جهت وحدتده جمع ایدرک غایه حکمتیک کثرت دکل وحدت اولدیفنی تعلیم ایدن و بوضوئله اختیار و اراده جزئییه لرینی ، تشبث شخصیلرینی اساس طوته رق جمعیت متفرقه بشریه بر واحد اساسیه دعوتله اتحاد مدنی به سوق ایلین و نظام مالک ذره لردن جسملر ، جسملردن کره لر ، کره لردن منظومه لر ، منظومه لردن بر عالم کلی حاصلی

ایکنجیلره کورده نوع انسانیک عالمه ابدی بقاسنی اعتقاد ایدن بر شخص کندییک ابدیتی ، زوالدن مصونیتی ادعا ایدمه جه ک قدر اولسون شعوره مالک ایسه منافع و سعادت همومه ایچون نه به چایشه حق ؟ چالیشه جقه التزام ایده جهکی فداکارلره بذل ایده جهکی طاققت شکن اجتهادلردن عیجانه فائده اومه حق نوع بشر ایچون ایکی بوز ، اوچوز سنه صکره تحصیل ایده جهک بر منفعتی بشون حیاتی ، جاتی فدا ایدرک چالشمسینه مقابل کدیسه ذره قدر بر حصه چیقمه جفتی اعتقاد ایدرکن او قدر همت عالییه نصل ونه حسله صرف ایده جهک ...

مساعی انسانیه دائماً « کیملر قازانیر کیملر بر » مثلی حکمنه توفیقاً جریان ایده جهک اولورسه « نفس مقدمدر » قضیه سی هر طوریک مدلولی اولان جلیت انسانیک همتات عالیسه عیجانه سبب مقول بوانه بیله جهک ...

شوالده هر انسان کدیسه مخصوص بر سعادت ابدیه امیدیه متحس اولوب فقط علی الاکثر حکم اعتقادیسی حس طبعیه سنیک خلافتله اولدیفنی بیله میور . حاصلی افکار عالییه بشریه یی تهییج و تشویر ایدن شی انسانلرک سوق طبعیه لریله وجودینه قائل اولوب بالعبع بعد المات اولمی ضروری بولسان سعادت ابدیه درکه افراد انسانیه ایچون سعادت ابدیه نک امکانشز لغنه قائل اولمقندن نیوک بلاهت اولممن .

ایسته دین حق سعادت حقیقیه یی اخبار و شرح ایدوب انسانلرک عالم مجازات اولان دار آخرته عائد بسله مش اولدقلری و لکن غافل بواندقلری حسنیات طبعیه یی اعلان و تفهیم ایدر .

بنشاء علیه دین اسلامک ایصال ایده جهکی غایت حقیقیه سعادت ابدیه در . سعادت ابدیه ایسه (الدنیا مزروعه الآخرة) مقتضاسنجه اسبابی دنیاده اکتساب ایدیه بیله جهک بر نعمت بوده حیات دنیویه نک انتظام

اولسی قانونندن عبارت بولمیشی بیلدیرن دین اسلام علوم عالیده (فقه) جهت وحدتی آلتنده جمع ایلماش (و) العلم نقطة کثرها الجاهلون) سرخی اظهار ایلمشدر . عصر اخیرده ادا نا نامنداهی کبی برحاله کان علوم وقون عالمک هر بریسی بر حاده کایه دن کچر یله رک شعبات نلته مذکو مین حاوی علم فقهه خدمت ایتک حیلتننده اولدینی ایچون جهان علم وفن ترقی ایترکجه حقائق اسلامیه تعلی ایده گلش ومع اتأسف غایه معرفتی حقیقت سعادتی تکلیفات الهیه قیودی آلتنده کزله مش اولسندن دولایی شهوت پرستان بشرک آمال بهیمییه و افکار شیطانیه لرینه املایم کورنمش بولننه مینی علوم اسلامیه اخلاق فاضله اسلامیه کبی لایق اولدینی احترامی کوره . مامش (و) تؤمن ببعض ونکفر ببعض (مؤدانه مظهر اولمده بولنمشدر .

اغیار معذور کورلسه بلکه بحجادریلم که یاره نه اولش دین ذیلنجه نفی و اثبات بیننده بر اینستقدن عبارت امر وجدانی دیهرک اصول وفروع احکام دینیه بی صحیفه عالمدن سیلمکه متبلی اوله بیلرک افکار سخیفه اربابنک — وارسه — جهالتندن بشقه برشی ایله تأویلی قابل اولیان مستقدری ، احکام اسلامیه مینی ، احکام روحانیه تلقی ایتکده کی تعصبری کدیلر . ینک اولسون . اولر استعجال ایتسونلر . مسلمانلره کوره قیامتدن اولجه برکون کله چککه بوعالده آنلرک فکری ایلری کیدمک . دنیا دینسز لکه طوله جق مخبر صادق رسالت بونیده خبر ورمش . بوخبری کندی فکری لرینجه برتبشیر تاقی ایدر لسه هیچ اولمزهسه بومعجزه محمدیه بی قبول ایتسونلر . فقط بونلر فکر . لرینک اخبار بینمیری به توافقی صورثیله حبز حصوله کسنیده آرزو ایتسونلر . بز بیایورز که کون اردنلرک اولنجه قیامت قویاجق . قیامت قویارمق ارزومن اولد . یغیچون اولری سوزه قاتیق ایستمیز . بز قیامتک قویه جغفی خبر بیله آاسه باغچه سته

دیگمکده اولدینی فده بی ینه دیکوب بترمکه ، دائمی عمل صالحه سی ایلکه مکلف اولدینی بیان . مادی ، معنوی روحانی ، جسمانی هر درلو سعادتی دیننده طاینان ا باب دینه تأسف ایدم که اولنرده منسوب اولدقاری دینک قیمتی بیلهمه مش علماً ، علماً ، اخلاقاً برسوبده تزل ایامشدر . یوزلرجه سنه لردن بری علوم اسلامیه قارشى لاقید طاوور ایشدر ، بتون علوم وقونک مافوق تعالیسی بولسان (فقه) حقفنده همتلری نسبت معکوسه ایله تناقص ایتش و بوکون بعض مقدساتی کورمکدن عبارت بولسان تحصیللرمز . هر درلو مشوقدن ، غنایتدن ، حمایتدن محروم اولان تحصیللرمز بیله چوق کورولمکه باشلامش . دوشونم !

نچون مبانی علوم اسلامیه خرابه زار عالم اولمش ، نچون او خرابه زار ایچنده قلبری ، جگرلری کبی فقر و مسکنتله ، محرومیت انتفاس ایله پارچه لاش قبلر آلتنده ییلدز صایان بیوایکان سکان . مخافة اللهی ، حل و حرهتی ، حقوق عباددن توقی اوکرمک ایستدکاردن ، بش وقت نمازی بلله دکاردن طولایی هدف احتقار اولش ؟ نچون برحیفه قرآنی اوقویه میان زبهر ایکی سطرلق بریه سک ذوقی طوبدقلردن طولایی بونلره راجح طوتلمش ؟

نچون علماء مبادی عامده قالمشده عالم قدوة العلماء المحققین ایله طولش !

نچون برجان یاقی ایچون خزینهلر صرف اولنش اقصای بلاد قدر جاسوسلر کوندرلشده مملکت اسلامیه بی افراد تبعیه ای استیلاء مظالم جهالت ، سریان بنی وضلاتندن وقایه ایتک اوزره هر اوج کونلک بر بلدهده اولسون بر فقیه اکبر بتشدیرلماش .

نچون امامت ، خطایات ، واعظاتی ، مدرسلک ، تولیت وسائر کبی امانات الهیه تشکیده کی جوجقلره ارنأ تقویض اولمقی قانون حکمنه کبرمش ، نا اهلر اله دوشمشده او وظائف عالییه بی بحق ایضا ایدمک

بوند ایچون امام اعظم کی برعکس اکبر بشیر مکه،
زمانه دره عادتاً محال اولان کیفیتہ تملق مسئلہ اتمکده
احتیاج بق ایدی .

امام اعظم قیامتہ قدر وقوعہ ولہ حق حادثات
بشریک مفردانہ دائر قرآن عظیم الشانک ، احادیث
نبویہ نک حاوی اولدنی احکام عمومیہ بی تشریح اتمش
و زمانہ قدر اولان حادثات موجودہ ایلہ وجودی
محمل بولن ان صور حادثاتی احتیالیہ تدوین ایدرک
هر برینک کتاب وسندہ اندامجی ارانہ بیورمش بر
مجتهد عالیشاندرک موقیتلرینہ سادہ اقتدار فطرلری
دکل نور نبوتہ قرب عہدلری ده یاردم اتمشدر .

خصوصیات سابقہ بز بقدر احتیاج آلتندہ
بولنوروز . اوقدر سادہ بر احتیاج ایچندہ بولنوروز کہ
طبقات فقہان یدنجی طبقہ رجالنک نکثری و کثرتی
نسبتندہ بذل همت اتملری بزہ کافی ایدی . اصحاب
نخربجار اولیورسہ نہ اولور .

بیع بالوقای ، بیع بالاستقلال ، اجرت علی الطاعی ،
مقاطعه و اجاریتی ، وقیلہ اساس حکمت شرعہ مخالفیتلہ
برابر مجرد احتیاج زمانی اعتبارلہ تجویز ایدیلوب بوکون
اولنک زوالیلہ آرقمسی کلملش اولان کدکلیری ، خلو
حوانیق ، حقوق مجردہ دن اعتباری تجویز ایدن فقہا
زمانندہ شراب طوریتسندن اس پر تولرہ ، جائجما ظهور
ایتمکہ باشلایان سبنورطلرہ وسائرہ دائر کتابندہ بحث
یوربدن ، احکام شرعیہ بیان ایدن ان عابدین ، مجله مزنی
مدیادہ کتیرن جمعیت فاضلہ مجتهد دکلر ایدی . بونلرک
هر بریسی بر بلدہ نک طبقہ — امامہ دن مفتی ویا قاضیسی
ویاخود مؤلفندن عبارت ایدی .

عنائیلرک فتواخانہ لری کہ اجنبیشک سبلہ حلال
مشکلات اولوق مظهریتندہ بولنوردی عجب . او قوجہ
فتواخانہ بشیروز سندن بری عبادات ، حقوق و معاملاتندہ ،
سیاسیات و عقوباندہ ملنک احوال اختیارہ واضطرابہ
لری نقطہ نظرلرندن احتیاجات عمومیہ لری نسبتندہ افنا

ذوات بشیریلہ مش و خدائی نابت اوله رق کندیلکندن
یشوبدہ صرمسندہ بالفعل ایضای خدمت ایدنلر خائب
وخاسر بر اقلمش ؟

نچون حادثات زمانیکہ تمامہا احکام شرعیہ
جهت الطباق وعدم انطباقی بالاستبطاق فصل وحسم
ایدن فقہلری ، مفتیلری ، قاضیلری مقاماتی آبدستندہ
بیلہ شبہسی اولانلردن صرف نظر صراحتہ کوردیکی
بر مسئلہ بی طوغری اکلاہ بیلک الک بیک مزنی
اولان کیمسلرہ ویرلش ، ملنک کافل معدنی اوله حق
قوانین معاملات کوندوز ارتکاب ، کیجہ عشرنہ وقت
کچیرن جمیلہ مخلوقاتک قدر خودسرا لرینہ قالش ،
احکام ناطقہ الہیکہ دیکل اکلاہا بتشدہ کویا لسان
صامت طبیعت انطاق اولنیورمش کی (ومن لم یحکم بما
انزل الله فاولئك هم الظالمون) سری ظاهر اولمش ؟

احوال بشری ایجابات زمانیکہ نسبتندہ احکام ناسخہ
ومنسوخہ اساسیہ سبلہ قواعد قویہ بر ربط ایدن شریعتک ،
علم جلیل فقہک اویحیط کل اولان بحر بی بابان مدینک
خزائن منسیہسی آدہ سنہ کزینلش اولان دقائن لایتنا
می دن حقوق و معاملات و مناسبات ملنک آلہ بیلدیکنہ
توسع ایلدیک شویلہ بر زمانندہ نچون مستفید اولدق .
اولدق ؟ یوقسہ اولسنی بیلہ دکمی ؟ یوقسہ اولسنی
هیچ ایستہ مدکی ؟

عنایت ، رخصتیلہ ، خفی و جلی علل منصوصہ
و مستبطیلہ ضرورت ، عموم بلوی ، عرف ، احتیاج
ناس ، جلب منفعت ، درہ مفسدت کی منبای اساسیہ
حال اختیار و حال اضطرابه نظراً افعال بشریہ دن هر
برینہ ، حکم ورمک حکمت فقهی تشکیل اتمیورمی ؟

کرچه ماهیتہ آشنا اولانلرہ کوره احکامی میانہ
کیفہ ، خاطرہ مراعاتہ بر مسئلہ قاریشدیرمق ایکی کرہ
ایکی خاطر ایچون قرق دیمک قدر محال اولان او علم
طالیبی آرزومزہ خدمت ایتدیرمہ بز . فقط بشیون
آرزولرمزی اولنک دائرہ سماختندہ خوشه چین استفاضہ
اوله رق تربیہ و تحیل ایدہ بیلیرز .

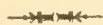
فتوا خانه بیه کتب اسلاف طور رکن بولردن مسئله حلنه
نه به محتاج اولوردی ؟

فتواخانه هر مشکله بشملی ایدی . فتواخانه قهنا سنک
مقتلر منزك قاضیلر منزك مدرسلر منزك آثار نافعہ سیله
ملکتمز طوب طولو اولمی ایدی .

ملتمز حقلی ایدی اما الاجتلی دکل ایدی . بو آدملر
کندی کندینه خدایی نابت اوله رق بنشسون بزدن اکث
یمک ایستهمسون بزمساده میوه لر نی قولایحه اقطاع
ایده لم . ایدہ مدیکمز صورنده کو کنی قاریلم فکرده
بروقت بولناملی . هم اهنک چالشملی ایدی . چالشملی ده
بوکون هر املی ، هر کالی عاماسنده بولق ایستین
ملت علماسنه اولان احترامی ماده ومعنی اراز ایتملی ،
علماسیده آنلر هر خصوصده کی احتیاجی کافله بولملی
ایدی . اگر بویه اولیدی نه ملت اسلامیہ محکوم
مظالم استبداد وضلال اولور . نه ده بضاعه ملیه من اولان
آثار اسلاف ، ملکات فاضله اسلام ، حسیات عالیہ عثمانیان
غبار آلود تباه ونسیان اوله رق آشله یاباردی ، نه ده
بردشمنک پامل تعدیی اولوردی . چونکه غایه مقاصدی
اتحاد واستقامت ومعدلت محافظه حقوق لله و مراعاة حقوق
عباد اولان برملتک آرقسی ره کگردی . فتواخانه مزه
نسبتمز بویه ایدی . یادرس وکالتی نه ایدی . اورادن نه لر
بکنیر ایدی . اونی آکلامق ایچون شعبات علوم اسلامیہ نی
براز آکلامه من اقتضا ایدر .

مکتب نواب قه ملطردن

المالی کوچوک حمدی

ترقی

(مابعد)

—

بومنابع فیض آکینک قمر نی پایانه نه مرتبه افذاذ
نظر ایدر ؛ نه اولدیفیزی ، حکومت جلیله اسلامیہ منزك

ایندیکی حارثانک اقتران ایدیکی نتایجی محشم اثرلرله
نشر ایدہ سیلمک همتمده نیچون بوانه مدی ؟ فتواخانه
برجمله جمعیتدن مستفی دگیدی ؟

وطنمزك هر طرفی مسلم وغیر مسلم تبعه منزك هر
فردی مطالبه ، سیاشیله استیلا ایدن دور سابقه بیه
عقبنی حفظه ایدرک احکام شرعیہ به خاطر ، کوکل قایشه
میہ جننی عیال کو ترن و یالکز بطاقتدن بشقه برعب
ایله لکتمیلر او فتو خانه عالیز بیوک برملت اسلامیہ ک
مرجع قصی دلال و مقام مقس ، باوز کبی برحلیفه
سطر پنجهت حرنی بر ریفت بیه اوکی آلان . کونده
برت کور قوی ورر شیخ الاسلاملرک اخلاقی
اوله جق اجله معین درت قنولک خارجنه جیقمق
واستفا ایدیلن بر مسئله نی سنه لرجه تعویق ایتمک کی
حالایله نه قدر شایان اسف کوریلر سه احکام معانی
جیبندن چقارمق ، کیفه کوره حکم اتمک ایستین محفلرله
محکمہ لر . بوزلرجه ، بیکلر جه ایرالری دیر کورک الایشنه
خدمت هوسنده بولدن برملت فتواخانه لر نی برمدرسه
خرابه سی حالده کورمکه متأثر اولدقلردن بلکه مباهی
بولدقلردن طولانی شدله مؤاخذه شایاندیر .

اوت قصورنی سوبلمکده حقلی ایدیلر . برجیمتک
میدانه کنیردیکی برجمله دن حقوق مدنیہ و اسلامیہ سنی
طاییدن برملت فتواخانه نک ، قهای عثمانیه نک حادثات
جدیده ده تطبیقات فقہ لر نی کورمش اوقومش اولسه
ایدیلر دعاوی نظامیه دیو تحداث ایدن منازعه لر نک حلی
ایچون بشقه بر محکمہ به کیمزلر . و وظائف شرعیہ نی
غصب ایدیررک ایکی جامع آره سندہ قالمش نی نمازه
دونمز لر ایدی . اووقت محافل شرعیہ ، علماء اسلام
ره حایت مجرده به دکل معرفت ومعدلت حقیقیه تجلیکاه
اولدقلر نی و دین اسلامک مأخذ قوانین مدنیہ اولدیفی
آکلا یوب ، آکلامنده مشکلات چکمز لر ایدی .

بونلره احتیاج بوق ایدی ده دررل دامادلر ابن
عابدینلر بورغتلر نه بوجهلره نه دن مظهر اولیوردی .